

Regionsenter for barn og unges psykiske helse

Helseregion Øst og Sør

UiT / NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

HØRING: Forskrift om forsøk med økt kommunalt oppgave- og finansieringsansvar for barnevernet

Vi viser til brev fra Det kongelige barne- og likestillings- og inkluderingsdepartement av 22. mai 2015 med forslag til Forskrift om forsøk med økt kommunalt oppgave- og finansieringsansvar for barnevernet. Regjeringen ønsker å prøve ut endringer i ansvarsdelingen mellom stat og kommune på barnevernområdet gjennom forsøk i et mindre antall kommuner. For å kunne gjennomføre dette, er det utarbeidet et utkast til forskrift som skal regulere avvik fra gjeldende lover og forskrifter på området. Vi har med interesse lest departementets forslag med merknader, og ønsker å komme med en uttalelse.

Uttalelsen er utarbeidet i samarbeid mellom:

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge Midt-Norge
Regionalt kunnskapssenter for barn og unge Nord
Regionalt kunnskapssenter for barn og unge Vest
Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Øst og Sør

HØRINGSUTTALELSE

Forvaltningsreformen/Barnevernreformen av 2004 ga grunnlaget for dagens oppgave- og finansieringsordning mellom stat og kommune i barnevernet. I dag har staten ansvar for institusjonstilbudet, for å rekruttere og formidle fosterhjem, bistå barneverntjenesten ved plassering av barn utenfor hjemmet, og sørge for at fosterhjemmene får nødvendig opplæring og generell veiledning. Kommunen på sin side har ansvar for å utføre de oppgavene som ikke er tillagt et statlig organ.

Ansvar for oppgaver

I forskriften foreslås det at kommunen får et helhetlig ansvar for hjelpetiltak i hjemmet og utvidet ansvar for plassering av barn i institusjon og fosterhjem. Intensjonen er at barnas behov skal dekkes til rett tid og på best mulig måte. Det er ønskelig med en dreining mot forebygging.

Innenfor et perspektiv knyttet til barnets beste hvor helhetstenkning og «rett hjelp til rett tid» er sentralt, er forsøket med å legge øket ansvar for barnevernets helhetlige tjenesteapparat, til den kommunale barneverntjenesten, både interessant og viktig. Det har vært tilsvarende forsøk tidligere (frikommuneforsøket), og Oslo kommune fikk også fortsette som egen frikom-

mune etter forvaltningsreformen. Vi regner med at erfaringer fra disse er vurdert innenfor det nye forslaget.

I forskriftens § 3 foreslås det at kommunen skal ha ansvar for alle hjelpetiltak. Dette mener vi er gunstig, både ut fra en helhetsvurdering av barns behov sett i sammenheng med kommunens tiltaksrepertoar, og ut fra at det muliggjør et sterkere samarbeid mellom barnevern, skole og helse.

Forskriftens § 4 omfatter fosterhjem, og det foreslås at forsøkskommunen skal ha alt ansvar for dette, inklusive rekruttering, opplæring og generell veiledning.

Vi er noe usikre på hvordan dette vil slå ut for kommunene. Det kan være gunstig for de større bykommunene som har flere tilgjengelige (og differensierte) ressurser og kompetanse enn mindre kommuner, og kan gjennom forsøket etablere rammer for erfaringsutvikling gjennom nytenkning, revisjon og endring av forståelse/organisering. Noen av de største kommunene har, så langt vi vet, uttrykt behov for å kunne styre selv på forutsigbare måter.

Totalt ansvar for fosterhjemsarbeidet kan slå negativt ut for de mindre og de små kommunene, som vi mener fortsatt vil ha behov for råd og veiledning fra statlig nivå, også innenfor en forsøksordning som foreslått. Å etablere kompetanse for rekruttering, nødvendig opplæring og generell veiledning kan for dem være en svært vanskelig oppgave. Å bli gitt ansvar for tjenester som må kjøpes fra den som tidligere hadde ansvaret, åpner for en situasjon hvor ting fortsetter som før, men med en annen betaler.

Vi mener at mellomløsninger, som at forsøkskommunene kan spørre Bufetat om hjelp mht. plasseringer, men at etaten kan si nei, kan bidra til å skape uoversiktlige og uforutsigbare rammebetingelser.

Forskriftens § 5 omfatter forsøkskommunenes oppgaver og ansvar ved plassering i institusjon. Det foreslås at forsøkskommunen selv skal velge institusjonsplass hvis barnet plasseres etter Bvl. §§ 4-4 eller 4-12. Prinsipielt finner vi at intensjonen med dette er god, og vil kunne være til barnets beste. Barnverntjenesten i kommunen har utredet barnet, kjenner barnets problematikk, og kan velge institusjon som de vurderer kan ivareta barnet. Barnets medvirkning må også ivaretas; blant annet i forhold til valg av plasseringssted.

Forsøkskommunen skal ikke ha samme totalansvar ved «atferdsplasseringer» (§§4-24, 4-25) og akutt plasseringer (§§ 4-6 og 4-25). Ved «atferdsplasseringer» kan forsøkskommunen be om bistand fra Bufetat. Bufetat skal også (som i dagens ordning) foreta utfyllende kartlegging for å sikre at barnet får riktig tilbud. Barn og unge med atferdsproblemer er den eneste gruppen barnevernet ifølge barnevernloven har et behandlingsansvar for. Det er derfor viktig at institusjonene som er aktuelle for dette har rett kompetanse, og at det er samsvar mellom vurderinger etter loven og diagnostiske vurderinger. Vi mener at avgrensningen av kommunens ansvar knyttet til atferdsinstitusjoner og akutt plasseringer er fornuftig. Det er viktig at et utvidet ansvar for kommunene kommer gradvis slik at kommunene blir i stand til å ivareta dette på en god måte. Vi mener også det er viktig å beholde og videreutvikle spisskompetansen som foreligger på disse to områdene.

Ansvar for finansiering:

I forskriften foreslås det at forsøkskommunene skal dekke alle utgifter til hjemmebaserte tiltak, fosterhjem, kjøp av plasser i institusjon og foreldre/barn senter og akutt plasseringer. Da-

gens refusjonsordning for fosterhjem opphører. Forsøkskommunen skal også betale for utgifter til rekruttering.

Vi finner det imidlertid uklart fra forskrift og merknader hvordan forsøkskommunene skal finansiere de økte kostnadene ved ny oppgave- og ansvarsfordeling. Økonomien varierer mellom kommunene, og vi er skeptiske til om kommuner med dårlig økonomi vil kunne ivareta barnevernet på en forsvarlig måte innenfor forsøket. I ytterste konsekvens kan forsøket føre til en dreining mot «kjøp» av billigere institusjonsplasser, med derav økt konkurranse og svekket faglig innhold. En annen tenkelig konsekvens er at forebyggende tiltak velges fordi de er det billigste, men kanskje ikke det beste alternativet for barnet. Forslaget om at kommunene skal kjøpe evidensbaserte tiltak til full pris, vil også kunne bidra til at kommunene velger billigere og udokumenterte hjelpetiltak. Det er derfor nødvendig at forsøkskommunene har økonomiske rammebetingelser som sikrer at mer optimale heller enn billigere innsatser blir iverksatt. Kompensasjon for økte kostnader må klargjøres for forsøkskommunene.

Evaluering

Forskriftens § 13 forutsetter at kommunen forestår en egevaluering, mens departementet foretar en mer overordnet evaluering. Vi vil understreke viktigheten av at den overordnede vurderingen blir gjennomført av en ekstern evaluator. Videre mener vi at evalueringen bør ta utgangspunkt i situasjonen før forsøket, og at oppdraget derfor bør utlyses snarest. Det er svært viktig at «rett tiltak til rett tid» inngår som et sentralt element i evalueringen.

Trondheim 16.06.2015

På vegne av de fire høringsinstansene:

Odd Sverre Westbye
Senterleder
RKBU Midt Norge